

УДК 340

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-204-209

Дар'я ЛАВРЕНКО[©]

викладач

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

Стаття присвячена дослідженню загальнотеоретичних аспектів категорії «юридична техніка», що обумовлено проблемою вдосконалення сучасного українського законодавства та його приведення до вимог міжнародних стандартів. Знайшло визначене висвітлення питання активного розвитку правової системи України, а також вплив на неї процесів глобалізації, інтеграції, а також оновлення змісту деяких державно-правових явищ, що актуалізує удосконалення нормотворчої та правозастосовної діяльності. Беручи до уваги проведення аналізу ступеня ефективності та якості юридичної техніки в сучасних умовах, слід зазначити відсутність достатніх наукових розробок у цьому питанні серед вчених-юристів у сучасній правовій науці. Проблема вивчення та аналізу сутності юридичної техніки має підвищений інтерес серед науковців різних правових напрямів, а також відіграє велике значення в удосконаленні правотворчості в цілому.

Ключові слова: юридична техніка, технологія, нормативно-правовий акт, правова система, правотворчість.

Постановка проблеми: Знання про юридичну техніку і технологію формують учені-теоретики і практики на основі вивчення правової дійсності, узагальнення досвіду юристів. У юридичній техніці та технології повною мірою показано взаємодію теорії та практики, фундаментального і прикладного знання. Особливої актуальності набуває вивчення юридичної техніки та технології на цьому етапі, коли спостерігається розширення меж європейської міжнародної правотворчої діяльності. Таке розширення закріплюється в установчих документах міждержавних організацій і потребує від держави цілеспрямованої діяльності щодо забезпечення підготовки для впровадження результатів міжнародного правотворення до національного правового поля. Скарбниця юридично-технічних знань для кожного представника юридичної професії є необхідною для виконання найбільш спільних завдань і персоніфікованою стосовно завдань та функцій, що входять до посадової компетенції.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Юридична техніка була предметом дослідження таких вчених, як І. Биля, І. Терлецька, Т. Дідич, С. Кравченко, Є. Погорелов, В. Косович, А. Красницька, М. Савчин, Л. Луць, В. Карташова, Т. Кашаніна, В. Косович, Г. Поліщук, О. Скакун, В. Томін та ін.

Метою наукової статті є вивчення та дослідження різних аспектів юридичної техніки у сучасній правовій науці.

Виклад основного матеріалу. Із правового погляду юридична техніка пов'язана зі створенням нормативно-правових актів, що утворює її головну і, наразі вихідну частину. Інший важливий її елемент – техніка правозастосовної діяльності. Юридична техніка – теоретико-прикладна юридична наука, предметом вивчення якої є закономірності раціональної юридичної діяльності зі створення, тлумачення та реалізації права. У системі юриспруденції юридична техніка вирішує завдання систематизації знань про методи та прийоми юридичної діяльності, що формуються загальною теорією права, галузевими та прикладними юридичними науками. Юридична техніка – теоретико-прикладна юридична наука, предметом вивчення якої є закономірності раціональної юридичної діяльності зі створення, тлумачення та реалізації права. У системі юриспруденції юридична техніка вирішує завдання систематизації знань про методи та прийоми юридичної діяльності, що формуються загальною теорією права,

© Д. Лавренко, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2162-7593>

daria_lavrenko@ukr.net

галузевими та прикладними юридичними науками [1].

Юридична техніка – це галузь знань про правила ведення юридичної роботи та створення в її процесі різних юридичних документів, яка раніше була частиною теорії держави і права. У сучасних умовах юридичну техніку виокремлюють у самостійну галузь юридичної науки, орієнтовану на вирішення практичних завдань. Юридичну техніку застосовують адвокати, судді, нотаріуси, парламентарі, урядовці, управлінці для письмового окреслення змісту нормативно-правових актів, оформлення юридичних документів, вираження правового аналізу юридичних прав і обов'язків.

М. Савчин визначає юридичну техніку як систему укладених у юридичній практиці правил і прийомів здійснення уповноваженими суб'єктами діяльності, скерованої на підготовку найбільш оптимальних і доцільних за формою та структурою правових актів [2]. Предмет юридичної техніки утворюють закономірності створення та ефективного функціонування права й здійснення юридичної діяльності [3, с. 30]. Поняття «юридична техніка» входить у категоріальний апарат європейської юридичної науки на межі ХІХ–ХХ ст. Історичні передумови цього процесу полягають у становленні юридичного світогляду та розвитку доктрини юридичного позитивізму [4]. Чинник формування юридичного світогляду можна лише опосередковано пов'язати з виникненням поняття юридичної техніки. Згідно з традиційними уявленнями він припадає на епоху буржуазних революцій, а за переконанням обґрунтованої версії Г. Бермана? – на час проведення григоріанської реформи, тобто на злам ХІ–ХІІ ст. Часовий розрив між розглянутими подіями виглядає, таким чином, занадто суттєвим, щоб безпосередньо пов'язувати формування поняття юридичної техніки з впливом юридичного світогляду

Основним критерієм класифікації видів юридичної техніки постають етапи правового регулювання (правотворчість, дія права, реалізація права). Можемо виділити шість видів юридичної техніки: правотворча техніка; техніка опублікування нормативно-правових актів; техніка систематизації нормативно-правових актів; інтерпретаційна техніка; техніка реалізації права; правозастосовна техніка [5].

Юридична технологія – це ресурсно-забезпечена складна юридична діяльність, яка охоплює систему логічно взаємопов'язаних операцій, визначається рівнем розвитку правової системи суспільства. Така юридична діяльність ґрунтується на знанні про оптимальну взаємодію юридичних, юридично-технічних і технологічних засобів, яке використовують для досягнення певних правових цілей і зумовлює певні юридичні наслідки. Операційне розмежування понять юридичної техніки і юридичної технології ґрунтується на розумінні юридичної діяльності, яку розглядають з погляду інструментальної характеристики, як єдності статичної (технічної) та динамічної (технологічної) сторін [3, с. 127].

У межах нормативного підходу юридичну технологію розуміють як певні правила (норми) юридичної діяльності. Так, М. Власенко юридичною технологією вважає порядок застосування та використання методів і прийомів підготовки та прийняття юридичного рішення як результату юридичної діяльності, що реалізується відповідно до принципів і прийомів технологічних операцій [6, с. 25]. Серед основних тенденцій міжнародної і національної правотворчості можна виділити звуження меж правотворчості у континентальному праві, завдяки чіткій регламентації в конституціях і законах компетенції правотворчих суб'єктів, якими є лише спеціальні уповноважені органи. Для держав загального (англійського) права межі правотворчості є ширшими завдяки нормотворчим повноваженням вищих судових органів.

Водночас у скандинавській правовій системі межі національного правотворення ширші внаслідок правотворчих повноважень вищих судових органів, але одночасно вони звужені участю держав у нормативно-правовій уніфікації. Найвужчі межі національного правотворення у країнах-учасницях ЄС. Загалом у державах Європи, що належать до згаданих правових систем, простежується тенденція до звуження кордонів національної правотворчості [7].

Юридичну техніку і технологію доцільно класифікувати за тими ж критеріями, за якими ділиться правотворчість. Оскільки за різновидом органів державної влади, уповноважених до правотворчості, виділяється парламентська, відомча і судова правотворчість, то і за критерієм виду органів державної влади необхідно виділяти парламентську, відомчу і судову юридичну техніку та технологію. Водночас юридичну техніку та технологію за способом надання актам правотворчості юридичної сили можна

розмежувати на нормативно-правову, договірну, прецедентну, делеговану і санкціоновану юридичну техніку та технологію.

Діяльність держави, що виражається у формуванні, прийнятті й оприлюдненні нормативно-правових актів, є одним з найважливіших аспектів діяльності держави. Організація, ведення такої діяльності передбачає наявність у законодавців не тільки загальної обізнаності та компетентності, але й вимагає від них спеціальних знань. Окрім того, певних навичок опановування інструментарієм формування плану нормотворчої діяльності, нормативно-правових актів й формулювання законодавчих норм. Ці знання у світовій правовій теорії та практиці називають юридичною технікою, що представляє певну систему вимог при створенні типових правових норм, законів та підзаконних актів, їх упорядкуванні й систематизації.

У кожній державі право має певні особливості, але скрізь воно спрямоване на створення та вдосконалення єдиної, внутрішньо узгодженої та послідовної системи норм, що регулюють суспільстві відносини.

Юридична техніка – це галузь знань про правила ведення правотворчої, законотворчої й нормотворчої діяльності, результатом яких є створення актів індивідуальної дії, або нормативно-правових актів. У сучасних умовах юридична техніка виділяється в окрему галузь юридичної науки, орієнтовану на розв'язання практичних задач.

Отже, юридична техніка – теоретико-прикладна юридична наука, предметом вивчення якої є закономірності раціональної юридичної діяльності зі створення, тлумачення та реалізації норм права [8].

Основним критерієм класифікації видів юридичної техніки є етапи правового регулювання (правотворчість, дія права, реалізація права). Тож можна виділити шість видів юридичної техніки:

- 1) правотворча техніка;
- 2) техніка опублікування нормативно-правових актів;
- 3) техніка систематизації нормативно-правових актів;
- 4) інтерпретаційна техніка;
- 5) техніка реалізації права;

6) правозастосовна техніка [9]. Можемо зазначити, що деякі науковці вказують саме на критерій класифікації, також інші автори пропонують саме вичерпний список критеріїв, який був розглянутий нами вище.

Проте сьогодні цього недостатньо, адже нечіткими залишаються критерії, за якими можна виокремити певні види юридичної техніки. Існують різні класифікації: В. Карташов [10] поділяє юридичну техніку на правотворчу і правозастосовну (право реалізаційну), інтерпретаційну і правосистематизуючу, судову і слідчу, прокурорську тощо; К. Бріль [11] називає такі види юридичної техніки, як нормотворчу, техніку оприлюднення, техніку інкорпорації та консолідації, правозастосовну та ін.; І. Оніщук зазначає [2], що юридична техніка класифікується: а) за видами правових актів, які обслуговуються цією сукупністю технічних прийомів і засобів, – на законодавчу (правотворчу) техніку і техніку індивідуальних актів; б) за змістом цих прийомів і засобів – на засоби і прийоми юридичного вираження волі законодавця (або волі суб'єкта індивідуального акта) та на засоби і прийоми словесно-документального викладення змісту акта. Інший підхід – це розгляд юридичної техніки як виду суто інтелектуальної праці в галузі правотворчості, тобто розвиток концепцій, завдяки яким право неминуче набуває наукового вираження. Окремі автори розуміють юридичну техніку як сукупність засобів і процедур, що мають забезпечити реалізацію цілей права і його захист. Ще один підхід – додатково розглядати юридичну техніку як засіб переведення соціальних потреб мовою права, тобто створення відповідних правових конструкцій, за рахунок яких досягається підтримання правопорядку в суспільстві [11].

Кожна із зазначених концепцій містить раціональне зерно, але в цілому не відтворює в повному обсягу розуміння юридичної техніки як сукупності засобів, правил і прийомів підготовки та реалізації юридичних актів усіма суб'єктами права, адже за межами зазначених концепцій залишається значний масив юридично значимих документів, які утворюються не тільки у процесі законотворчої, а й правореалізаційної діяльності уповноважених суб'єктів та є необхідною складовою єдиного процесу виникнення та реалізації права, що закладено в правовій нормі (договори приватно-публічного права, управлінсько-розпорядча документація підприємств, акти та інші

документи щодо надання органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, іншими уповноваженими суб'єктами адміністративних послуг тощо).

Загалом за напрямками застосування (видова класифікація) юридична техніка поділяється на законодавчу (правотворча, нормотворча), тобто сукупність правил, прийомів, способів створення нормативних актів (підготовка, розробка, складання, оформлення) та їх видання (оприлюднення) із дотриманням правил, що встановлені для цього; техніку систематизації законодавства, тобто використання таких способів його систематизації, як облік, інкорпорація, консолідація, кодифікація, із метою упорядкування та спрощення відповідного застосування норм права в практичній правничій діяльності; техніку правозастосування нормативно-правових актів, тобто дії уповноважених суб'єктів щодо належного зовнішнього оформлення відповідного індивідуального правозастосовного акта (назва, органи видання або видачі, час і місце видачі, підпис, печатка, зміст тощо), дотримання формальних ознак нормативного документу (рішення, фіксація юридичного факту, відповідність термінологічного стилю мові законодавства і т. ін.).

Загальними прийомами та правилами щодо застосування юридичної техніки є дотримання юридичної термінології, тобто системи усталених, загальноприйнятих і визнаних юридичною наукою та практикою юридичних термінів, тобто словесних позначень понять, що використовуються під час викладу змісту закону, іншого нормативно-правового акта чи юридично-значущого документа. Зазначене вимагає дотримання вимог термінологічної уніфікації, а саме таких: однозначність – застосування в нормативному акті або іншому юридично значущому документі понять і термінів в одному й тому ж, тотожному значенні; загальна визнаність – використання загальновідомих і поширених серед наукової спільноти та пересічних громадян термінів, визначень, формулювань, дефініцій і т. ін., а не надуманих і вигаданих спеціально для певного закону, нормативно-правового акта, юридично значущого документа; стабільність (постійність, усталеність) – закріплення в певній незмінній формі термінології нормативно-правового акта, а не зміна її з прийняттям кожного нового нормативно-правового акта чи закону; доступність – простота та адекватність термінології, що використовується; чіткість у викладі нормативно-правового матеріалу, тобто виключення різного розуміння та можливості багатоманітного тлумачення положень норми права; дотримання певних юридичних конструкцій, тобто непорушних і чітких, відпрацьованих юридичною наукою, законодавчою діяльністю та перевірених практикою правозастосовної діяльності типових схем побудови нормативно-правового матеріалу з використанням особливого типу системного зв'язку між його елементами.

Для цього характерним є наявність: відсилань (позначення щодо зв'язку між нормами права у межах одного нормативно-правового акта та між нормативно-правовими актами рівної юридичної сили); посилань (позначення зв'язку між більш загальними нормативно-правовими актами і тими, що конкретизуються, доповнюються, розвивають їх положення); норм-доручень, тобто прямого формулювання завдання конкретному органу щодо підготовки та прийняття відповідного нормативно-правового документа, його приведення відповідно до чинних нормативно-правових актів, визначення норм, що потребують зміни або скасування, буквального текстуального відтворення окремих положень норм міжнародного права, Конституції України, законів, що мають особливе значення для регулювання тих чи інших правовідносин тощо; дотримання встановленої форми нормативно-правового акта чи юридично значущого документа, технічних прийомів і правил викладу його змісту (юридичний стиль та юридична мова).

Унікальність юридичної техніки полягає в тому, що вона пов'язує всі види правової діяльності в єдиний виробничий процес, стандартизує його потенційно окремі сегменти та вносить надійну стабільність у правові процеси. Це дає можливість покращити показники ефективності для консолідації законодавчих пріоритетів та впроваджуючи їх на практиці, із метою забезпечення національних інтересів держави.

І. Шутак, І. Онищук, Л. Легін розрізняють такі засоби юридичної техніки: а) загальні засоби юридичної техніки; б) спеціально-юридичні засоби юридичної техніки. До загальних засобів юридичної техніки відносять: формально-атрибутивні (реквізити документа); логічні (структура документа загалом, внутрішня структура норм); мовні (весь комплекс виражальних засобів мови, зокрема термінологія, мовні кліше, метафори, мовні символи), до спеціально-юридичних – юридичні конструкції,

презумпції, фікції, посилання, відсилання, застереження, примітки [12].

Отже, юридична техніка не визначається тільки як систему вимог-правил, що висуваються до текстів нормативно-правових та індивідуальних актів, до того ж її визначають як науку про юридичну техніку. Юридична техніка як наука, виступає як ланка між загальною теорією права та галузевими дисциплінами, що робить можливим створення нормативних документів, не втрачаючи зв'язків між доктринальними підходами та відповідно галузевими.

Вдосконалення юридичної техніки варто розглядати не тільки в напрямку розроблення нових прийомів, методів і правил для створення правозастосовних та нормативних документів, а також в напрямку підвищення фахової кваліфікації законотворців й інших уповноважених суб'єктів. Інакше кажучи, неможливо удосконалити засоби та правила юридичної техніки без компетентного суб'єктного складу, який зможе не тільки застосовувати вже наявні доктринальні положення, а безпосередньо вносити новації до регулювання даного питання.

Висновки. Таким чином, поєднання потенціалу юридичної техніки, компетентності законотворців, та принципів правотворення, забезпечуватиме діяльність зі зміни чинних нормативно-правових актів та створення нових, систематичною та конструктивною обґрунтованістю правових перетворень.

Такі підходи будуть виступати як способи запобігання розширення кількості юридичних помилок, оптимізації етапів законодавчої діяльності, систематизації й методології дій та операцій, що виконуються, і насамкінець забезпечуватиме високі показники якості законів та різного роду нормативних документів, а також сприятиме досягненню конструктивних завдань держави.

Юридична техніка – це сукупність правил, приписів, прийомів, способів дій щодо створення, систематизації та застосування відповідними уповноваженими суб'єктами (фізичними та юридичними особами) нормативно-правових актів та юридично значущих документів, що є необхідною складовою єдиного процесу виникнення та реалізації прав, закладених у відповідній нормі чи документі. застосування права, визначення напрямків, шляхів і процедур удосконалення

Список використаних джерел

1. Шутак І. Д., Онишук І. І. Юридична техніка: навч. посібник для вищих навч. закл. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. 2013. 496 с.
2. Онишук І. І. Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки. *Юридична Україна*. 2011. № 6 (102). С. 22–27.
3. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права : навч.-метод. посібник (за кредитномодульною системою). Київ : Атіка, 2007. 412 с.
4. Луць Л. А. Сучасні правові системи світу: навч. посібник. Львів : Юридичний факультет ЛНУ імені Івана Франка. 2003. 247 с.
5. Ничка Ю. В. Правотворчість в європейських правових системах континентального типу : теоретичні та порівняльно-правові аспекти. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. №3. С. 82–89.
6. Кучук А. М., Замковий Є. М. Юридична техніка як засіб ефективності правових актів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 90-97.
7. Стечик Н. В. Деякі аспекти технології судової правотворчості. *Часопис Академії адвокатури України*. №1. 2011. С. 1–5.
8. Красницька А.В. Проблеми формування визначення поняття юридичної техніки у пострадянські часи. *Науковий вісник КНУВС*. 2010.
9. Москаль Р. Професійна лексика та юридична техніка як засоби професійного успіху юриста. *Юридичний вісник України*, 21-27 грудня 2002 року.
10. Теорія держави та права : підруч. ; за заг. ред. Є.О. Гіди. Київ : ФОРМ О. С. Ліпкан, 2011. 576 с.
11. Бриль К. І. Правозастосовний акт як особливий вид індивідуальних правових актів : автореф. дис ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2008. 18 с.
12. Шутак І. Д., Онишук І. І., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях: курс лекцій. Дрогобич : Коло, 2016. 234 с.

Надійшла до редакції 12.12.2022

References

1. Shutak, I. D., Onyshchuk, I. I. (2013) *Yurydychna tekhnika [Legal technique] : navch. posibnyk dlya vyshchykh navch. zakl. Ivano-Frankivsk: Laboratoriya akademichnykh doslidzhen' pravovoho rehulyuvannya ta yurydychnoyi tekhniky*. 496 p. [in Ukr.].

2. Onyshchuk, I. I. (2011) Problemy vdoskonalennya normatyvno-pravovoho rehulyuvannya vymoh do yurydychnoyi tekhniky [Problems of improving the regulatory and legal regulation of requirements for legal technique]. *Yurydychna Ukrayina*. № 6 (102), pp. 22–27. [in Ukr.].
3. Luts', L. A. (2007) Zahal'na teoriya derzhavy ta prava [General theory of the state and law] : navch.-metod. posibnyk (za kredytnomodul'noyu systemoyu). Kyiv : Atika. 412 p. [in Ukr.].
4. Luts', L. A. (2003) Suchasni pravovi systemy svitu [Modern legal systems of the world]: navch. posibnyk. L'viv : Yurydychnyy fakul'tet LNU imeni Ivana Franka. 247 p. [in Ukr.].
5. Nychka, Yu. V. (2010) Pravotvorchist' v yevropeys'kykh pravovykh systemakh kontynental'noho typu : teoretychni ta porivnyal'no-pravovi aspekty. *Naukovyy visnyk L'vivs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. № 3, pp. 82–89. [in Ukr.].
6. Kuchuk, A. M., Zamkovyy, Ye. M. (2017) Yurydychna tekhnika yak zasib efektyvnosti pravovykh aktiv [Legal technique as a measure of the effectiveness of legal acts]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1, pp. 90-97. [in Ukr.].
7. Stetsyk, N. V. (2011) Deyaki aspekty tekhnolohiyi sudovoyi pravotvorchosti [Some aspects of the technology of judicial law-making]. *Chasopys Akademiyi advokatury Ukrayiny*. №1, pp. 1–5. [in Ukr.].
8. Krasnyts'ka, A.V. (2010) Problemy formuvannya vyznachennya ponyattya yurydychnoyi tekhniky u postradyans'ki chasy [Problems of forming the definition of legal technique in post-Soviet times]. *Naukovyy visnyk KNUVS*. 2010. [in Ukr.].
9. Moskal', R. (2002) Profesiyna leksyka ta yurydychna tekhnika yak zasoby profesiynoho uspikhu yurysta [Professional vocabulary and legal technique as means of professional success of a lawyer]. *Yurydychnyy visnyk Ukrayiny*, 21-27 hrudnya. [in Ukr.].
10. Teoriya derzhavy ta prava [Theory of the state and law: sublecture] : pidruch. ; za zah. red. YE.O. Hidy. Kyiv : FOP O. S. Lipkan, 2011. 576 p. [in Ukr.].
11. Bryl', K. I. (2008) Pravozastosovnyy akt yak osoblyvyvy vyd individual'nykh pravovykh aktiv [Law enforcement act as a special type of individual legal acts] : avtoref. dys ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 / Mizhrehion. akad. upr. personalom. Kyiv, 18 p. [in Ukr.].
12. Shutak, I. D., Onyshchuk, I. I., Lehin, L. M. (2016) Yurydychna tekhnika v skhemakh i tablytsyakh [Legal technique in diagrams and tables: a course of lectures] : kurs lektsiy. Drohobych : Kolo, 234 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Daria Lavrenko. The significance of legal techniques for the development of society and the state. The scientific article is devoted to the study of general theoretical aspects of the "legal technique" category, which is due to the problem of improving modern Ukrainian legislation and bringing it to the requirements of international standards. The issue of the active development of the legal system of Ukraine, as well as the impact of globalization and integration processes on it, as well as the updating of the content of some state-legal phenomena, which actualizes the improvement of rule-making and law enforcement activities, has been determined. Taking into account the analysis of the degree of effectiveness and quality of legal technology in modern conditions, it should be noted the lack of sufficient scientific developments in this matter among legal scholars in modern legal science. The problem of studying and analyzing the essence of legal technique has increased interest among scientists of various legal fields, and also plays a great role in the improvement of law-making as a whole.

The main principles of the theory and practice of applying legal techniques and technology are highlighted. It has been found that legal technique is a theoretical and applied legal science, the subject of which is the study of regularities of rational legal activity in the creation, interpretation and implementation of law. Legal technology is defined as resource-secured complex legal activity, which includes a system of logically interconnected operations, determined by the level of development of the legal system of society. It is substantiated that the prerequisites and means of ensuring the proper legal, technical and technological level of normative legal acts include: development and legislative consolidation of requirements and rules of legal equipment and technology; development of complex forecasting and planning acts regarding the development of legislation.

Keywords: *legal technique, technology, normative legal act, legal system, law-making.*